

Aşkın Ritminde

Ebru Dede Kişisel Resim Sergisi

22 Mayıs – 3 Haziran 2014

Bahariye Sanat Galerisi

Aşkın ritminde dans etmek ve o anın büyüüne kapılmak...

Aşk bir büyü müdür? Friedrich Nietzsche'e göre kadınlar büyülemeyi unuttuklarında, nefret etmeyi öğrenirler. Diğer taraftan "Aşk, âşığın benliğindeki soylu ve gizli nitelikleri, onun ender ve istisnai özelliklerini çıkarır ortaya: İşte bu yüzden aldatıcı olmaya normal karakterine oranla daha büyük eğilim taşır" der. Öyleyse aşk bir yanılgıdır, diyebilir miyiz? Alan Watts, âşık olmayı, mistik bir hayal görmeye benzeyen "ilahi bir çılgınlık" olarak tanımlar.

Robert Stenberg'in üçgen aşk modeli, uzun süreli güvenle açıklanır. Yakınlık, tutku ve bağlılık. Rubin de aşkı benzer şekilde tanımlar. Rubin'e göre aşk, yakınlık, gözetme ve bağlanma bileşeniyle oluşur. Âşık olan insanlar, birbirleriyle aynı zamanda arkadaşlıklar. Benzer görünüşlere, alışkanlıklara, zevklere, inançlara sahiptirler. Birbirlerini iyi anlarlar. Arkadaşça duygular tutkuyla birleştiğinde uzun süreli bağlılıklar oluşur.

Jacques Lacan ise aşkın narsistik duyguları beslediğini, karşımızdaki kişiyi kendi egomuzun arzulanı şeklinde gördüğümüzü, aşkın ego hayali olduğunu anlatır.

Aşk, narsisimi besleyen bir duygu mudur? Buscaglia, partnerlerimizin bize bizim kim olduğumuzu yansıtan aynalarımız olduğunu iddia eder. Bu aynayla kim olduğumuzu ve hangi alanda büyümemiz gerektiğini görürüz. Bizi bize aynalayan kişiyi beğenmemiz, kendimizi beğenmemizden mi kaynaklanır? Harville Hendrix'in persona (kişi) teorisine göre, her birimiz personamızın (maskemizin) değerini artıracak olan kişiyi eş olarak seçeriz. Âşık olduğumuz kişiyle bütünleşiriz ve kendimizi tamamlanmış hissederiz. Ernest Becker'e göre romantik aşk, kendimizi "kahraman" gibi hissetme, yaşamımızın "kozmetik" düzende bir anlamı olduğunu görme, bizi "bütünüyle kavrayan", kendimizden "daha yüce bir şeyle birleşme" ihtiyacımızı karşılama yollarından biri. Kozmik kahramanlık ihtiyacıyla, yaşamı doyurucu hale getiren "ilahi ideal"e dönüşen sevgiliye, bütün tinsel gereksinimlerin yoğunlaştığı kişiye odaklanılır.

Carl Gustav Jung, bireyin öncelikle kendi içinde bütünlüğe erişmesi gerektiğini savunmuştur. Bugün anlaşıldığı üzere, kendisini sevmeyen bir kişi asla bir başkasını sevemez.

"Zıt kutuplar" meselesi? Birbirini tamamlayan çiftlerin birbirlerine benzer mi yoksa zıt karakterli mi olacakları, psikolojinin araştırma konusu olmuştur. Ayala Malach Pines, Âşık Olmak adlı kitabında bu konuyu irdelenmiş ve âşıkların birbirlerine benzer olması gerektiğini savunmuştur. "Birbirini tamamlama" durumunda, farklı özellikler mutlaka söz konusudur.

Yapılan araştırmalara göre farklılıklar ne kadar az olursa, aşk o kadar uzun sürer. Farklılıklar, karşılıklı tahammülü ve birlikte yaşamayı güçleştirir.

Sigmund Freud, aşk duygusunu karşı cins ebeveyne duyulan sevgiyle ve libido kavramıyla analiz etmiştir. Öyleyse, kişi âşık olduğu kişide kendinden bir şeyler bulabilmelidir. Bu, kendini sevmeye örtüşür. Kendisine tahammülü olmayanın bir başkasına da tahammülü olmayacaktır.

Erich Fromm, "... Eğer alçakgönüllülük, cesaret, inanç, gerçek disiplin yoksa (...) bireysel aşk tatmin kaynağı olamaz." Fakat diye ekler hemen, üzüntüyle: "Bu niteliklerin ender bulunduğu bir kültürde, âşık olabilmek istisnai olmalıdır..."

Aşk kaç saniye sürer? Zygmunt Bauman, ilişkiye girmenin günümüzde "hatta kalma", "bağlantıda olma" anlamına gelen bir sanal bağlantı olduğunu söyler ve bu bağlantıyı "delete" tuşuna basarak koparmak her zaman mümkündür. Bauman, aşkın ne kadar bilinebilir olduğunu ve aşka dair tutarlı bilgilerin sonsuza dek kabul görmesinin ne kadar mümkün olduğunu sorgular?

Ivan Klima'ya göre, aşk ve sonsuzluğun bir arada düşünülmesi mümkün değildir. Zira aşk da ölüm de her seferinde baştan başlar, geçmiş tasarıların gereksizliğini ve gelecekteki bütün tasarıların da boşunalığını, cırlıçıplak ortaya koyar.

Emmanuel Levinas: "Aşk söz konusu olduğunda, sahiplenme, iktidar, kaynaşma ve dş kırıklığı Mahşerin Dört Atlısı'dır." Aşk, var olduğu sürece, bozguna teğet geçer. Yol boyunca ilerlerken kendi geçmişini fesheder; sorun çıktığında sığınabileceği hişbir liman bırakmaz ardında. Kendisini neyin beklediğini, geleceğin ona ne getireceğini bilmez. Bulutları dağıtacak ve kaygıyı bastırarak güveni asla bulamaz. Aşk, belirsiz ve nüfuz edilemez bir gelecek üzerindeki ipotektir. Her aşkta en azından iki varlık vardır, her biri bir diğerinin denklemindeki büyük bilinmeyendir. Bu anlamda aşk yazgının bir kaprisi gibidir; önceden söylenmesi, önlenmesi ya da kaşınılması, hızlandırılması ya da durdurulması imknsız tuhaf ve esrarengiz bir gelecektir.

Aşk bir oyun mudur? Aşk, esrarı ortadan kaldırmaya çalışırken yeni gizemler yaratan bir oyun mudur? Aşk, bilinmezlik midir? Bauman'a göre aşk zen göstermek ve zen gösterilen nesneyi koruma arzudur. Merkezci arzudan farklı olarak, merkezkaç itkidir. Genişleme, öteye gitme, "tamamen orda" olana doğru kendini salma itkisidir. zneyi içe almak, yutmak, sonra da nesnenin içinde sindirmektir, yoksa arzu durumunda olduğu gibi tersi değildir. Aşk, dünyaya eklemekle uğraşır – her eklenti; seven ben'in canlı izidir; aşkta ben, parça parça dünyaya yerleştirilir. Seven ben kendini sevilen nesneye bırakarak gelişir. Aşk, benin – başkalığıyla-benin – hayatta kalmasıdır. Ben'in başkalaşması büyüsel bir dönüşüm m gerektirir? Âşık olduğumuzda değişen kimyamız bir çeşit büyü müdür?

Eski Türklerde dans anlamına gelen oyun ile büyü kavramlarında benzerlikler görülmektedir. Dans törenleriyle büyü törenlerinin iç içe olduğu dönemler söz konusudur. İki kişinin dansı, kısa süreli de olsa yakınlık ve tutku duygularını uyandırır. Çiftler dans boyunca birbirlerini gözetirler. Dans, aşkı yaratır, besler, ancak sonsuza dek sürdüremez.

Aşk kendinden gelir, kendine geri döner. Aşk, insanın kendini sevme ihtiyaçından gelir. Eş olarak kabul ettiğimiz kişi, kendimize eşit olarak gördüğümüz kişidir. Aşk, bazen de yanılısamadır. Eşimiz tıpkı ressamın tualini şekillendirdiği gibi bizim öyle olmasını istediğimiz

ya da hayal ettiğimiz kişidir. Levinas'ın dediği gibi düş kırıklığı kaçınılmazdır. Aşk geçici bir düşünür müdür? Dansın yarattığı büyü geçicidir.

Eric Fromm, aşkı sanat olarak görür. Aşkın ve sanatın ortak sorunu her ikisinin de yanılısıma olup olmamasıdır. Geçici hayal ile sonsuzluk arasında gidip gelen bu iki kavram, ego ile bütünleşmesi ya da egoyu tamamlaması beklenen bir eylem olarak da görülmüştür. Aşk ve sanat, günümüzde geçici süreçlerdir. Her şeyin anlık yaşandığı ve yaşamdan kolaylıkla sökülüp atılabildiği bu dönemde, aşk sanatta nasıl anlatılabilir? Fotoğrafın âni dondurduğu ve sonsuzlaştırdığı, resim sanatının ise fotoğraftan daha fazla süreci anlattığı söylenir. Oysa fotoğraf sanatında anlık kareler sonsuzluğu selamlar ve geçer, gider. İzlediğimiz her şey hissettiğimiz kadar geçici ya da sonsuzdur. Hislerimiz de yanılısamalarımızdır, tıpkı aşk gibi.

Dans, aşkın hem bir yanılısıma ve büyülenme hali hem de karşılıklı gözetme, bağlılık ve tutku halidir. Bu yönüyle aşkı en iyi dans anlatır, bir de şiirler... bizi sonsuz bir hayale sürükleyerek.

*Umut, âşıkların değneğidir.
Bedenimiz bahçemizdir bizim,
İsteklerimiz de bahçivanımız
Ah ne haşmetlidir, bir dev gibi
Güçlü olmak, ama zalimlik, o gücü
Bir dev gibi kullanmak.
Bazen yıldızları süpürürsün farkında olmadan,
Güneş kucağındadır, bilemezsin.
Bir çocuk gözlerine bakar, arkan dönüktür.
Göğsünde kuruludur orkestra, duyamazsın.
Koca bir sevdadır yaşamakta olduğun, anlamazsın.
Uçar gider, koşsan da tutamazsın.*

Sheakespeare

*Bütün yıldızların parladığını duyarım içimde
Bir sel gibi dolar dünya hayatıma
Gövdemde çiçekler açar
Gönlümde toprağın ve suyun bütün gençliği
Tüter bir tütsü gibi
Ve seslendirir bir kaval gibi bütün nesnelere
Soluğu düşüncelerimi*

RabindranathTagore, UnendingLove

*Yârimin gözlerine değince gözlerim
Kamaşır gökyüzü rengârenk oluverir
Bulutların üzerinde dans eder gibiyim*

*Yürüyorum Őimdi onun ruhuyla aynı ritimde
Söyleyemedim ne çağırđı beni onun gözlerine*
Ebru Dede

AŞk abdest gibidir; Őüpheye düşersen bozulur,
BakıŐlarında diyar diyar gezdiğin değil;
Bir bakıŐıyla diyarına gittiğindir.
Mevlana